

Els vestigis arqueològics d’Inca

PONÈNCIA INAUGURAL

XIII JORNADES D’ESTUDIS LOCALS

Magdalena Sastre Morro

M’agradaria començar aquesta ponència donant les gràcies a l’Ajuntament d’Inca i en especial a Maria Payeras (regidora de Cultura) i Rosa Maria Tarragó (segona tinent de batle) per la confiança i interès que han dipositat en mi i en la meva feina, i per donar-me l’oportunitat de participar en aquestes Jornades, i a més amb una ponència com aquesta, la inaugural. Per a mi és un gran repte participar en les Jornades realitzant aquesta ponència inaugural, i sobretot pel tema que tractaré, l’arqueologia inquera. Aquest no ha estat gaire recurrent al llarg de la història de les Jornades d’Estudis Locals d’Inca; si no ho recordo malament, només en dues ocasions s’ha presentat un article relacionat amb aspectes de l’arqueologia inquera (el primer “Arqueologia del terme municipal d’Inca”, firmat per Antoni Seguí Estrany, i que es va presentar a les II Jornades d’Estudis Locals, i el segon, més recent: “Els jaciments arqueològics d’Inca”, realitzat per Àngela Beltran i presentat a les XI Jornades d’Estudis Locals). Aquesta minsa preocupació pel patrimoni arqueològic inquer (i no tan sols a nivell local) ve donada per una desconexió quasi total del públic en general. Així que m’atreveixo a aventurar que un baix percentatge de les persones aquí presents en concret i dels inquers en general poden anomenar algun dels jaciments arqueològics de la nostra ciutat. A què es deu aquesta desconexió del nostre patrimoni per part del públic en general? Es deu a un desinterès general per part de la població cap al patrimoni arqueològic? O és per la inexistència d’estratègies que li facilitin el seu gaudi? Sobre aquestes i altres qüestions relacionades amb la desconexió entre la societat inquera en concret, i la mallorquina en general, i el nostre patrimoni transcorrerà aquesta ponència inaugural.

Com a arqueòloga molts de cops m’he topat amb gent interessada que m’ha demanat si puc viure d’aquesta professió. Quant jo els contesto afirmativament, em responen sorpresos: però si ha Mallorca no hi ha res! I quan els explico que a Mallorca tenim al voltant de 3.000 jaciments arqueològics, es queden amb la boca badada. D’aquest 3.000 jaciments, uns 30 es troben a la nostra ciutat d’Inca (segons el Catàleg de patrimoni de dit terme municipal).

La meva intenció no és fer un repàs de cada un dels jaciments arqueològics d’Inca, sinó més aviat intentar explicar per què, des del meu punt de vista, dits jaciments són tan desconeguts per als habitants d’Inca fent una anàlisi d’alguns dels jaciments.

D’aquesta manera m’agradaria començar fent referència al títol de la meva ponència, ja que crec que és un punt vital en el tema que estem tractant. El títol “Els vestigis arqueològics d’Inca” té una raó de ser, perquè vull emfatitzar la diferència entre dos conceptes clau i que en part ens serviran per comprendre aquesta desactivació entre societat i patrimoni: vestigis arqueològics i patrimoni arqueològic que des del meu punt de vista tenen connotacions diferents. Com a vesti-

gi arqueològic entenem el conjunt d'elements materials produïts per l'acció humana del passat i que ens han arribat al present. En canvi el patrimoni arqueològic es pot definir com la suma dels vestigis arqueològics més el conjunt de concepcions i valors que es tenen i s'han tingut d'aquests al llarg del temps, més les accions que la societat realitza amb i en relació amb aquests elements. Així doncs, quan es planteja la distinció entre aquests dos conceptes s'aprecia que dits elements patrimonials contenen una història, que no són elements imparcials i que depenen de diversos factors com de la temporalitat (el present) i els socials (el públic i els professionals), i per tant que no tots els vestigis arqueològics són iguals (Javaloyas *et al.* 2012).

Aquesta realitat es fonamenta en un procés històric més ampli que ha modificat per complet la nostra societat en la darrera meitat de segle. El gran desenvolupament turístic en el qual es va veure introduïda Mallorca als anys 60 va suposar importants canvis en la societat mallorquina, que en un lapse de temps molt curt (només en 30 anys) va passar de ser una societat bàsicament agrària i rural a ser una societat urbana i de serveis.

Al mateix temps, i davant aquests canvis socioeconòmics, es promogueren una sèrie de modificacions importants en el marc legal i institucional de l'arqueologia per tal de donar resposta a la nova situació, que han tingut com a resultat una nova pràctica arqueològica centrada essencialment en la investigació i, a molta distància, en la protecció i en la difusió (Javaloyas *et al.* 2012). Així doncs, les demandes en qüestió de lleure i esbarjo de la nova societat van fer que es creessin uns nous els models de la pràctica arqueològica interessada en l'apropament del patrimoni arqueològic al públic.

Un cop explicada la diferència entre els conceptes de vestigi i patrimoni arqueològic continuarem realitzant una anàlisi d'alguns jaciments arqueològics d'Inca, intentant fer un repàs de les actuacions realitzades en dits elements patrimonials i com aquest s'ha relacionat amb el públic per tal de veure les connexions de la nostra societat inquera amb dit patrimoni arqueològic. Per dur-la a terme m'he basat en les premisses postulades per Felipe Criado, professor investigador del CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas), per a la creació d'una **cadena valorativa** (Criado, 1996) per tal d'activar dits elements patrimonials com a bé consumible, i que intentarà donar resposta a l'estat deficitari en què es troben els nostres jaciments i la desconexió existent entre aquests i la nostra societat.

Així doncs, començarem explicant cada uns d'aquests conceptes, per poder realitzar una valoració quant a la seva presència en els jaciments arqueològics del nostre terme municipal.

El primer d'aquests valors és la **valoració arqueològica**, que es pot definir com la pràctica interpretativa que intenta avaluar el valor original d'un element del registre arqueològic. La referida pràctica genera un model interpretatiu de les restes arqueològiques. Aquesta proposta teòrica a la pràctica es manifesta amb la realització de les actuacions científiques, duent a terme l'estudi dels jaciments mitjançant la realització de prospeccions, excavacions, realització d'anàlisis...

El segon esglau d'aquesta cadena valorativa és la **valoració patrimonial o avaluació**, entesa com la pràctica que intenta explicar el valor actual d'un element del registre arqueològic des del punt de vista patrimonial. Dita pràctica genera un model de gestió i revalorització d'aquests béns arqueològics mitjançant la realització de catàlegs i actuacions per part de les administracions (com la declaració dels elements com a BIC, bé d'interès cultural).

La tercera fase és la **revalorització** relacionada amb la pràctica que converteix el patrimoni arqueològic en béns (és a dir, productes) possibles per entrar i funcionar dins els mecanismes del

mercat, generant una alternativa que possibilita la rendibilització sociocultural d'aquest conjunt, i suposa per tant una ampliació del seu sentit i valor previ. Aquesta premissa s'aconsegueix a partir de dues accions: per una banda, la rehabilitació relacionada amb les pràctiques associades a la consolidació, restauració i adequació dels elements; i per l'altra, amb la rendibilització associada a les pràctiques de creació de discursos, visites guiades, tallers...

El darrer escafaló d'aquesta cadena de valors és la **mercantilització** dels béns, entesa com la plena introducció dels béns arqueològics esmentats dins del mercat associada a unes pràctiques d'explotació d'aquests com un recurs econòmic dotant-los d'un valor econòmic.

Un cop explicada la cadena de valors, comencem l'anàlisi d'alguns dels jaciments situats al nostre terme municipal.

Vull començar comentant una sèrie de qüestions. En primer lloc, vull dir que l'estudi que aquí presento no és un estudi global, ja que, a causa del breu temps que he tingut per preparar la ponència, les tasques d'investigació que generen aquests estudis són impossibles de realitzar en tan poc temps. Per tant, el que aquí present és l'inici d'una petita investigació referent a l'estat actual d'alguns dels jaciments de la nostra ciutat i com aquests s'han relacionat amb la societat inquera, realitzant el buidatge de diverses fonts bibliogràfiques i diverses visites als jaciments per tal d'avaluar el seu estat de conservació.

El primer jaciment objecte de la nostra anàlisi és el conegut com Son Ravenet o puig de ses Talaies. Està situat en la zona residencial de s'Ermida, al carrer del Talaïot. Consta de dos talaïots, un de circular i l'altre, quadrat, units per un mur ciclopi. Quant a la seva cronologia, es pot enquadrar dins l'època talaiòtica (900-500 aC). Mascaró i Pasarius al 1968 ja el situa al seu mapa de monuments prehistòrics i protohistòrics de l'illa de Mallorca, i el cataloga com a "colina fortificada" (Mascaró Pasarius, J. 1968: 315). Al 1993 tenim un article "L'arquitectura a Inca: evolució històrica" publicat a la *Revista Inca* i firmat per Pere Rayó Bennassar, en el qual es dediquen unes 10 línies a la prehistòria i se cita el jaciment de Son Sastre i el del puig de s'Ermida (amb una foto d'aquest). Tornem a trobar una referència a dit jaciment a "Inca descoberta, una finestra oberta a la geografia, la història i l'art, 1995". Es tracta d'un àlbum d'adhesius col·leccionables en el qual les primeres pàgines es dediquen a la prehistòria inquera i a on apareix un adhesiu corresponent al "poblat talaiòtic del puig de ses Talaies" amb una breu explicació:

"l'època talaiòtica (1.300-123 aC) és el període més importat de la prehistòria mallorquina. A partir de l'any 100 aC es construeixen importants poblats fortificats com el puig de ses talaies també conegut com el puig de s'Ermida. Entre altres restes arqueològiques hi podem veure un talaïot quadrat i un altre circular".

Finalment en tenim referència al Catàleg de patrimoni del terme municipal d'Inca, realitzat al 2009 i aprovat dins aquest any (2012). A dies d'avui, dit jaciment es troba afectat per les tasques agrícoles realitzades al llarg dels anys i per un dipòsit d'aigua que es va construir anys enrere, circumstància que provocà la desaparició de part de les seves estructures.

En resum, totes les referències que he pogut trobar (que no vol dir que siguin totes les que hi ha) respecte a aquest jaciment provenen de la premsa local i de documents administratius.

L'anàlisi realitzada posa de manifest que no s'ha efectuat cap valoració arqueològica del jaciment (actuacions científiques), però sí una valoració patrimonial (inclòs en el Catàleg, però sense incoació BIC). Per altra banda, tampoc es compta amb una revalorització del jaciment, ja que no s'ha realitzat cap tipus de rehabilitació del bé i la posada en valor d'aquest, així com tampoc cap actuació d'adequació perquè pugui ser visitable i que el públic visitant en pugui fer una lectu-

ra adequada (creació de discursos, visites guiades, tallers...). Resumint podem dir que només compleix un dels punts de la cadena valorativa i que, per tant, és un jaciment arqueològic que no està activat, no es pot explotar el bé arqueològic com un recurs econòmic i divulgatiu, i es troba exposat a la desaparició final.

Figura 1. Estat actual del jaciment del puig de ses Talaies (autora: M. Sastre)

El següent jaciment dels quals ens ocuparem és el de Son Sastre. Situat dins les propietats de ses Cases de Son Sastre, es tracta de les restes d'un poblat talaiòtic (900-500 aC), molt arrasat i amb un evident estat de degradació, només es conserva una de les estructures que formava part de dit poblat. És un talaiot de planta circular que conserva el seu portal d'accés. Malgrat el seu mal estat de conservació, a part del talaiot es poden identificar una sèrie de murs que correspondrien a diverses estructures de les quals no se sap res. Igual que l'anterior dit jaciment ja apareix situat al mapa de Mascaró i Pasarius, així com també a l'article publicat pel mateix autor a la revista *Ampurias* "Notas de arqueología de Cataluña y Baleares", en el qual es defineix com "un poblado talaiótico muy ruinoso. Su monumento mejor conservado es un talaiot de planta circular..." (revista *Ampurias*, núm. 30, 1968).

El jaciment de Son Sastre també va formar part de l'àlbum d'adhesius "Inca descoberta, una finestra oberta a la geografia, la història i l'art, 1995" a on apareix com a talaiot de Son Sastre i la informació relativa a aquest és la següent:

"Els talaiots són els elements més característics del període talaiòtic (1300-123 aC). Estan construïts amb pedra seca, mitjançant una tècnica ciclòpia i són de base circular o quadrada. El talaiot de Son Sastre conserva el portal d'entrada, molt baix, que mitjançant un passadís permetia accedir a la cambra".

A la *Revista d'Inca* del 1998 tornem a trobar una petita referència a dit jaciment, en un article firmat per Pere Rayó Bennàssar: "Les possessions d'Inca. Son Sastre de Puig", al qual parla una mica de les restes del poblat i de la seva situació dins la finca. Finalment el jaciment es troba a l'inventari del Catàleg de patrimoni del municipi d'Inca. Al Catàleg, s'insereix dins el marc cronològic del 950 al 500 aC. Es fa una descripció detallada de les restes conservades, així com també es parla del seu estat de conservació, el qual és bastant dolent, ja que només es conserva una estructura en relatiu bon estat, el talaiot circular.

Actualment el jaciment es troba afectat per la vegetació existent i presenta pèrdues d'alguns elements estructurals.

Podem veure que l'anàlisi de la cadena valorativa aplicada a dit jaciment també és negativa, perquè només compleix amb un dels valors de la cadena: el de la valoració patrimonial, atès que es troba dins el Catàleg de patrimoni municipal.

Parlem ara d'un jaciment que des del meu punt de vista és un exemple perfecte per comprendre aquesta desconexió entre societat i patrimoni. És el situat al puig d'Inca o puig de Santa Magdalena. Ubicat molt a prop de la creu, just devora d'un punt geodèsic, aquest jaciment es pot enquadrar dins l'època talaiòtica de la prehistòria mallorquina (900-500 aC). Es tracta d'una plataforma esgraonada formada per tres llençols muraris situats a diferents nivells. Aquest lloc és de sobra ben conegut pels inquers, ja que és un espai a on moltes famílies van a passar el dia o a fer-hi una passejada, i és el punt de trobada d'una de les romeries més importants de la ciutat. Però en el que jo tinc més dubtes és que tota aquesta gent sàpiga de l'existència de les restes arqueològiques d'època prehistòrica situades molt a prop de la creu de Santa Magdalena. I és que no és d'estranyar que el públic tingui aquesta desconexió, ja que dit jaciment no està senyalitzat, és complicat de veure, perquè se li superposen estructures més recents i, a més, està ple de vegetació que dificulta més la seva comprensió.

Igual que els altres dos jaciments analitzats, dit jaciment ja el trobem al mapa de Mascaró i Pasarius del 1967-1968, a on aquest el defineix com a "colina fortificada" (Mascaró Pasarius, J. 1968: 315), així com també el podem trobar al Catàleg de patrimoni del terme municipal d'Inca. Però, el jaciment arqueològic del puig d'Inca no compleix cap dels punts de la cadena de valors proposada per a l'activació de dit patrimoni. Així que no és d'estranyar que aquest passi desapercbut als ulls dels visitants que cada cap de setmana decideixen anar a passar el seu dia dit entorn.

L'estat actual de dit jaciment és molt dolent, atès que es troba totalment desaparegut a causa de la vegetació existent. Per altra banda, presenta gran part de les estructures en runes, i el fet que es trobi dalt d'un turonet fa que aquest enrunament sigui més intens i acceleri la seva desaparició.

Figura 2. Estat actual del jaciment arqueològic del puig d'Inca (autora: M. Sastre)

Un altre jaciment a analitzar és el de Son Fillol de Dalt. Dit jaciment s'ha de situar dins l'època del bronze mallorquí (1700-900 aC). És un poblat navetiforme del qual només es conserva una de les estructures (de les 10 possibles segons la Carta Arqueològica del terme municipal d'Inca). Es tracta dels fonaments de dues navetes (espai domèstic de l'època del bronze), d'una de les quals només es conserva l'absis, realitzades en murs de doble parament. D'aquest ja ens parla Mascaró i Pasarius a l'article de la revista *Ampurias* "Notas de arqueología de Cataluña y Baleares", el qual defineix com a "naviforme en ruinas" i del qual comenta: "...Sólo quedan algunas piedras de su hilada basamental y en sus proximidades no se ven restos de otras construcciones". D'això podem extreure que ja es trobava en un dolent estat de conservació i que segueix igual o pitjor, segons el Catàleg de patrimoni del terme municipal. Igual que les altres, l'anàlisi de la cadena de valors realitzada al jaciment de Son Fillol de Dalt és negatiu, ja que no compleix amb els punts bàsics per poder activar dit patrimoni. Des del meu punt de vista aquest és un dels jaciments de relativa importància del nostre terme municipal, perquè és una de les poques -per no dir l'única- estructura d'hàbitat de l'època del bronze (hi ha documentades coves d'enterrament de l'època del bronze) que es conserva a la nostra ciutat i el perill de desaparició de la qual és molt alt.

Un altre jaciment clau de la nostra ciutat i que també resta a l'oblit de la població inquera és el conegut com Son Mas des Potecari. Les restes arqueològiques daten de l'època talaiòtica (900-500 aC) i estan formades per dos talaiots molt degradats a causa de la vegetació existent. D'aquest jaciment, sí se'n tenen referències ja des del primer quart del segle XX. A una plana del diari *La Almudaina* de 1928, es parla de les troballes arqueològiques, realitzades de manera fortuïta, a dit jaciment (unes banyes i un cap de bou de bronze).

Al 1965, en el *Noticiario arqueológico hispano* es publicà l'article "Hallazgo de nuevas construcciones en Es Pletó de Son Mas des Potecari (Inca, Mallorca)", firmat per Guillem Rosselló Bordoy, en el qual es documenten una sèrie d'estructures trobades de manera fortuïta quan l'amo de la finca autoritzà la neteja del seu terreny per tal d'utilitzar les pedres extretes per a la construcció de la carretera. A l'article es fa una bona descripció de les restes aparegudes, així com també dels danys ocasionats per la màquina a les estructures esmentades. També hi trobem una sèrie de croquis de les plantes i alçats d'aquestes. Rosselló y Bordoy descriu les estructures documentades: "...dos estructuras más o menos circular, pero de características completamente diferentes...".

Mascaró i Pasarius també té inventariat dit jaciment al seu mapa de "Monumentos prehistóricos de Mallorca", a on ell el cataloga com a conjunt talaiòtic de Son Mas des Potecari (s'Argenteria).

Al 1982 tornem a trobar una publicació de Guillem Rosselló Bordoy "El protomo de Son Mas (Llubí). Puntualizaciones sobre su hallazgo", en la qual parla de les troballes realitzades durant la primera meitat del segle XIX i de la controvèrsia que hi ha entorn a la seva sortida de l'illa. Finalment també trobem aquest jaciment a l'inventari del Catàleg de patrimoni del terme municipal d'Inca, en el qual es descriuen les dues estructures conservades, dos talaiots, i a on es dóna una cronologia de 900-123 aC. Referent al seu estat de conservació, diu que dites estructures corren perill d'enderrocament i destrucció.

L'estat actual que presenta el jaciment és força preocupant. S'hi conserven dos elements estructurals que presenten una gran monumentalitat, però aquests es troben afectats per la gran quantitat de vegetació que es troba al seu interior i als seus murs, fet que propicia el seu progressiu deteriorament.

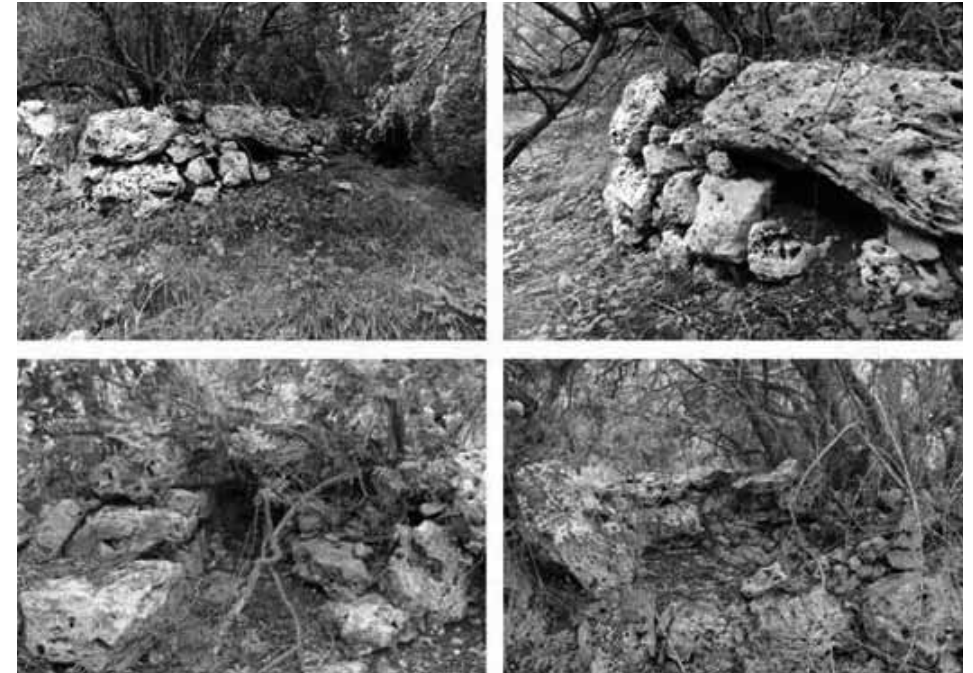

Figura 3. Estat actual del jaciment de Son Mas des Potecari (autora: M. Sastre)

En línies generals podem dir que cap dels jaciments avaluats compleixen els requisits de la cadena valorativa proposada per tal d'activar-los com béns mercantilitzables i que puguin estar a l'abast del públic, per obtenir-ne una coneixença i gaudi, i evitar d'aquesta manera la seva destrucció.

Com hem pogut veure, en els casos analitzats (només uns 5 jaciments dels 30 que es troben en el terme municipal d'Inca) no han estat objecte de cap estudi ni intervenció arqueològica que faci possible la creació d'uns discursos adequats per a la societat consumidora. Aquesta vessant és de gran importància per a la difusió del patrimoni arqueològic, ja que, si no es té una acurada informació de l'element, ens pot remetre a la seva banalització, la qual cosa provocaria una informació distorsionada d'aquest i del seu context.

De la mateixa manera, vist el mal estat en què es troben els jaciments arqueològics inquers, tampoc s'ha dut a terme cap fase de rehabilitació en el sentit de consolidacions i restauracions de les estructures, així com tampoc cap adequació per a la visita dels jaciments esmentats. Quant a les actuacions realitzades per a la rendibilització del jaciment, aquesta ha estat molt minsa, per no dir inexistent.

Tot i ser BIC (bé d'interès cultural), els jaciments d'Inca presenten un estat de conservació deplorable, així com un alt risc de desaparició. El fet que aquests hagin passat sempre desapercebuts i que ningú s'hagi preocupat per ells fa que es trobin en aquest estat de degradació, molt proper a la seva desaparició, cosa que a la vegada ha propiciat la desconexió d'aquest per part de la societat. Com ja s'ha dit una de les estratègies fonamentals a seguir per aconseguir trencar la desconexió i desinterès del públic cap als elements arqueològics és l'activació i posada en valor d'aquest patrimoni. Això passa per la creació d'unes dinàmiques en les quals es veuen involucrades les administracions i institucions públiques, els professionals de l'arqueologia i el públic, necessàries per a un resultat òptim de l'aplicació d'aquesta estratègia. Aquestes passen perquè hi hagi una **voluntat per part de les administracions** en el sentit de realitzar algunes gestions necessàries per a la seva implantació. Uns exemples de les actuacions a dur a terme per part de les

administracions són la creació de convenis amb els propietaris que tinguin algun jaciment arqueològic dins les seves propietats, la realització dels tràmits i gestions per a la incoació d'elements BIC, entre d'altres. I és que molts dels jaciments arqueològics que tenim a Inca es coneixen des d'antic. Però un dels principals problemes que aquests presenten és que la majoria (per no dir tots) es troben en propietats privades, i per a dits propietaris això significa “un maldecap”. La gran majoria de la població pensa que el fet de tenir un element patrimonial a dins la seva propietat és una cosa negativa i que genera molts de problemes, actitud que molt de pics comporta la destrucció del bé patrimonial. Aquesta “neura” negativa entorn al patrimoni no facilita gens el fet d'intentar crear unes dinàmiques de protecció, estudi i divulgació d'aquest, ja que molts de cops dits propietaris es neguen a donar-te pas dins la seva propietat per poder gaudir, estudiar o protegir el patrimoni (tot i que per ser un element BIC els propietaris tenen l'obligació de deixar visitar dit element en uns dies determinats). En certa manera aquesta idea negativa que té la societat del patrimoni l'ha creada ella mateixa a causa del desconeixement o la mala interpretació de la Llei de patrimoni. Les actuacions de l'Administració en aquest cas són de vital importància per arribar a un consens amb els propietaris i no generar problemes innecessaris.

Una altra de les disposicions bàsiques per a una bona implementació de la cadena de valors passa per una **voluntat per part dels professionals** de l'arqueologia. Aquesta es basa en la generació d'una sèrie d'estratègies per tal d'aconseguir l'apropament del patrimoni arqueològic a la societat, i que aquesta se l'estimi i el senti seu. Els investigadors en el camp de l'arqueologia, sovint, hem pecat de la poca sensibilitat que s'ha tingut a l'hora d'apropar les investigacions fetes relatives al patrimoni arqueològic al públic en general. En aquest sentit s'han realitzat nombroses investigacions entorn al patrimoni arqueològic, que han generat una sèrie de coneixements que s'han vist materialitzats en la publicació d'articles científics inaccessibles i intel·ligibles per a qualsevol persona que es trobi fora de l'esfera científica. Però, a hores d'ara, els professionals de l'arqueologia ens hem adonat de la gran importància que té el fet que la societat sigui partícip d'aquest coneixement per tal d'evitar una destrucció de dit patrimoni. D'aquesta manera, hi ha nombrosos equips de l'illa (Son Fornés, Museu de Manacor, UIB...) que des de fa anys hi estan fent feina, intentant explicar a la societat com és treballa en el món de l'arqueologia així com els resultats que s'obtenen d'aquesta. L'apropament del patrimoni a la societat es genera mitjançant diverses estratègies, com són les visites guiades, l'adequació dels jaciments perquè puguin ser visitats per qualsevol persona, la creació de tallers, tant per a infants com per a adults, relacionats amb el món de l'arqueologia i la història..., que posen en contacte directe la societat amb aquests béns arqueològics.

Finalment, i no menys important, hi ha d'haver una disposició i **voluntat per part de la mateixa societat** en el sentit de ser partícip de la conservació i gaudi de dit patrimoni.

Així doncs, resumint el que acabem d'exposar, podem dir que Inca disposa d'una sèrie de vestigis arqueològics, els quals necessiten d'una sèrie d'actuacions de caràcter científic, de protecció i divulgació per a la seva posada en valor i que puguin esdevenir patrimoni arqueològic, i ser elements potencials per a l'entrada en el mercat perquè puguin ser coneguts, consumits, gaudits, i generar així una protecció d'aquests per part de tota la societat.

Per acabar m'agradaria finalitzar aquesta ponència convidant-vos a una reflexió. La majoria de persones que viatgen a Egipte fan una aturada a les de sobra conegudes piràmides; les que viatgen a Mèxic realitzen una visita a algun dels nombrosos jaciments de la cultura maia; els que van a Perú reserven un dia per visitar el Machu-Picchu; els que viatgen a Atenes dediquen un dia a visitar les restes arqueològiques de l'Acròpoli, igual que per als que viatgen a Roma és obligada la visita al Coliseu i a les restes romanes. A les Illes tenim una cultura prehistòrica que és única en tot el món, i d'aquesta han quedat nombroses restes que no sabem rendibilitzar. Per què no fer de les Illes un dels llocs turísticament més conegut i visitat per les seves restes patrimonials com fan els altres llocs turístics amb recursos arqueològics per explotar?

Bibliografia

- LA ALMUDAINA, 5 de juliol 1928. Palma de Mallorca.
- BARBERI, J.: *Vida de la venerable Madre Sor Clara Andreu natural de Palma, capital de Reyno de Mallorca, Religiosa Jerónima en el Monasterio de San Bartolomé de la Villa de Inca, con un Apéndice Histórico de dicha villa*. Imprenta Melchor Guasp. Palma, 1807.
- BELTRAN I CORTÉS, A.: “Els jaciments arqueològics d'Inca”, *XI Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 26 i 27 de novembre de 2010. Ajuntament d'Inca, Inca, 2010, 133-139.
- CATÀLEG DE PATRIMONI DEL TERME MUNICIPAL D'INCA [en línia]: www.inca-ciutat.com/web/guest/inici
- CRIADO, F.: “Visibilidad e interpretación del registro arqueológico”. *Trabajos de Prehistoria*, 50, 1993, 39-56.
- JAVALOYAS, D.: “Hacia una historia praxiológica de la arqueología prehistórica española. La arqueología mallorquina como caso de estudio”. *Complutum*, 21 (1), 2010, 27-44.
- JAVALOYAS, D; SASTRE, M.; OLIVER, LL.; GLOAGUEN, M.: “Arqueologia i públic a Mallorca. Una trista historia. Reflexions a partir d'una intervenció a Son Corró”, *Actes de les IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears*, Eivissa, 2012, 243-248.
- MASCARÓ PASARIUS, J.: *Corpus de Toponímia de Mallorca*. Gràficas Miramar, Palma, 1958.
- MASCARÓ PASARIUS, J.: *Monumentos prehistóricos y protohistóricos de la isla de Mallorca*. Ministerio de Educación y Ciencia. Dirección General de Bellas Artes. Comisaría General del Patrimonio Artístico Nacional. Servicio de Información Artística, Arqueológica y Etnológica, 1967.
- MACARÓ PASARIUS, J.: “Notas de arqueología de Cataluña y Baleares. Inca, Mancor del Valle, Selva”, *Ampurias*, 30, Barcelona, 1968, 314.
- PIERAS SALOM, G.: *Breu història d'Inca*. Ajuntament d'Inca, Inca, 1986.
- PIERAS SALOM, G.: *Llegendes i tradicions d'Inca*. Lleonard Muntaner, Palma, 1998.
- ROSSELLÓ BORDOY, G.: “Hallazgo de nuevas construcciones talayóticas en *Es Pletó de Son Mas des Potecari*”. Inca (Mallorca), *Noticiario Arqueológico Hispánico VII*, Madrid, 1963, 62-67.
- ROSSELLÓ BORDOY, G.: “El Protomo de son Mas (Llubí). Puntualizaciones entorno a su hallazgo” a *Trabajos del Museo de Mallorca*, vol. 33. Ministerio de Cultura, Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas, 1982.
- ROSSELLÓ BORDOY, G.: “Un museu per Inca: realitat o quimera?”, *III Jornades d'Estudis Locals d'Inca*. Inca, 1997, 9-19.
- RAYÓ BENNÀSSAR, P.: “L'arquitectura a Inca: evolució històrica”. *Revista d'Inca*. Ajuntament d'Inca, Inca, 1993.

- RAYÓ BENNÀSSAR, P.: *Inca descoberta: una finestra a la geografia, la història i l'art*. Ajuntament d'Inca, Inca, 1995.
- RAYÓ BENNÀSSAR, P.: "Les possessions d'Inca. Son Sastre de Puig" *Revista d'Inca*. Ajuntament d'Inca, Inca, 1998.
- SANCHO VICENS, P. A.: "Bibliografia dels articles i notes sobre història i arqueologia de Balears en antigues publicacions mallorquines", *BSAL*, 25, 1934, 205.
- SEGUÍ ESTRANY, A.: "Arqueologia del terme municipal d'Inca", *II Jornades d'Estudis Locals d'Inca*: 28 i 29 d'abril de 1995. Ajuntament d'Inca, Inca, 1996, 305-312.

Efectes de desplaçament Plioquaternari de la falla de Sencelles en relació amb la conca sedimentària d'Inca

XIII JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Guillem Mas Gornals¹

Fa aproximadament 15 milions d'anys (Ma) la fase de compressió alpina, deguda a l'acció d'empenta de la placa tectònica africana sobre la placa eurasiàtica (Fig. 1A), va donar lloc als plecs i encavalcaments responsables de la formació i aixecament de les serralades (fig. 1B) de l'illa de Mallorca (serra de Tramuntana, serra de Llevant i relleus centrals). Al final de la fase d'orogènia alpina s'estableix una fase de distensió que donà lloc a les diferents conques que formen les planes de l'illa (Palma, Campos, Inca i sa Pobla-Alcúdia), que es van anar enfonsant formant zones més deprimides delimitades per falles normals NE-SW (fig. 1C).

Una d'aquestes falles és de Sencelles, que constitueix el llindar que delimita l'extensió de la conca sedimentària d'Inca cap al sud.

Alguns autors (Giménez i Gelabert, 2002; Giménez, 2003) han indicat que a partir del Pliocè (5,3 Ma) aquest règim extensiu-distensiu s'hauria acabat i ha estat substituït per nou règim tipus direccional. Les falles direccionals, a diferència de les falles normals i les inverses, es caracteritzen per un component principal de moviment horitzontal (lateral) que normalment provoca un esqueixament del terreny formant estructures transversals en part elevades a les zones de xoc (estructures en flor positiva o *push-up*) i d'altres enfonsades a les zones de separació (estructures en flor negativa o *pull-apart*) (fig. 2).

En aquest treball es fa una revisió, aportant noves evidències de caire geomorfològic i estratigràfic, sobre la naturalesa dels moviments que ha tingut, a partir del Miocè final-Pliocè, l'activitat de la falla de Sencelles en relació amb la cubeta d'Inca.

¹ Museu Balear de Ciències Naturals, ap. de Correus núm. 55, 07100 Sóller, a/e: masgornals@gmail.com